

Başvuru Numarası : 2022/1217
Toplantı Tarihi/Sayısı : 11.1.2024/37
Karar Numarası : 2024/15
Başvuran : A. Ö.
Başvuran Vekili : -
Adres : Silifke M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Kurum/Kişi : Silifke M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, ailesi tarafından gönderilen kıyafetlerde herhangi bir yazı bulunması halinde kıyafetlerin kendisine teslim edilmediği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. Adli mahkûmlar olarak kıyafetleri ile ilgili ciddi sorunlar yaşadıklarını ve bu sorunların çözülmesi gerektiğini, ailelerinin de kendileri ile birlikte bu konuda ciddi sıkıntılar yaşadıklarını,

b. Kendilerine gönderilen kıyafetlerde herhangi bir yazı olduğunda yazının içeriğine bakılmaksızın kendilerine verilmediğini ancak sadece kurum ve kuruluşlara hakaret içeren yazıların kabul edilmemesi gerektiğini,

c. Ne yazıldığına bakılmaksızın yazı içeren kıyafetlerin kabul edilmemesinin kıyafet özgürlüğüne aykırılık teşkil ettiğini iddia etmekte olup gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Silifke M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 13/7/2017 tarih ve 77204178-207.04.02./9276/85571 sayılı yazısında "Üzerinde yabancı dilde (herkesçe bilinen ürün markaları hariç olmak üzere) yazı bulunan ya da fotoğraf baskılı giyim eşyaları ile Türkçe yazı bulunan giyim eşyalarından terörü övücü, kamuoyunu rencide ve tahrik edici, suçu teşvik edici, davaları etkilemeye yönelik, müstehcen içerik içeren ve anlam olarak sakıncalı olduğu değerlendirilen kıyafetlerin, hükümlü/tutukluların kuruma kabullerinde yanlarında, ziyaretçileri tarafından ve kargo ile gelen eşyaların içerisinde yukarıda belirtilen giysi ve eşyaların bulunması halinde bu eşyaların tutanak karşılığında emanet eşya deposuna alınarak, hükümlü/tutuklulara verilmemesi ve koğuşlarda bulundurulmamasına" dair hüküm bulunduğu,

b. Kurum İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı tarafından da 11/1/2019 tarihli ve 2019/215 sayılı kararı ile Adalet Bakanlığı tarafından gönderilen ilgi yazıda belirtilen hususlara dair karar alındığı,

c. Başvurana babası tarafından gönderilen kargoda yer alan 3 adet tişörtün baskılı ve yazılı olduğu için

kendisine teslim edilmediği ve emanet eşya deposuna kaldırıldığı,

ç. Başvuran tarafından konuya ilişkin Silifke İnfaz Hakimliğine yapılan itirazına mahkeme tarafından ret kararı verildiği, başvuranın hakimlik kararına itiraz etmediği ve kararın kesinleştiği,

d. Yapılan işlemlerin Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün ilgi yazısı ve İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı kararına uygun olarak yerine getirildiği ifade edilmiştir.

4. Başvuran tarafından muhatap kurumun cevabına ilişkin olarak herhangi bir cevap verilmemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir: "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz...*"

6. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesine göre; "*(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir.*"

7. Aynı Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre; "*(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularla ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. Başvurunun esas incelemesi yapılmadan önce Kurumun, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusunun bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

10. 6701 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde ulusal önleme mekanizması görevinin kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti şeklinde açıklanmıştır.

11. OPCAT'in 19'uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan

ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

12. Somut olayda başvuran, ceza infaz kurumuna dışarıdan gönderilen kıyafetlerde herhangi bir yazı bulunması halinde yazı içeriğine bakılmaksızın kendisine teslim edilmediğini ileri sürmektedir.

13. Anayasa Mahkemesi (AYM), içtihatlarında mahpusların eşyaları ile ilgili haklarını Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Mülkiyet Hakkı" başlıklı 35'inci maddesi ile ilişkilendirerek ele almaktadır (AYM, Okan Ataoğlu, B.No:2019/39277, 19/10/2022, para.17). Anayasa'nın mezkûr maddesine göre " *Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.* "

14. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) içtihatları incelendiğinde ise mahpusların eşyaları ile ilgili haklarının, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 1 No.lu Protokolünün mülkiyet hakkı başlıklı 1'inci maddesiyle ilişkilendirildiği görülmektedir (AİHM, Tendam/İspanya, B.No: 25720/05, 13/7/2010). Ele alınan içtihatlar doğrultusunda başvurunun özünün mülkiyet hakkı kapsamında kaldığı, başvuruda işkence ve kötü muamele yasağının ihlaline yönelik bir iddia bulunmadığı anlaşılmıştır.

15. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

16. Başvuranın iddiaları, yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilen başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

11/01/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye